

Zuid-Tirol in 3 dagen

Dag 1: DOLOMIETEN

“...de mooiste bergen ter wereld.” (de bergbeklimmer Reinhold Messner)



Tijdens een rit over de **Dolomietenpassen** komt u heel dichtbij de ‘bleke’ bergen, de steile rotswanden en pieken die ooit als **koraalriffen** in een prehistorische zee lagen. Over het ontstaan van de Dolomieten doet een unieke **sagencyclus** de ronde waarin het rotlandschap wordt bevolkt door maanprinsessen en dwergenkoningen.

De tunnels en geschutstellingen in het gebied van de bergpieken Tre Cime di Lavaredo/Drei Zinnen zijn stille getuigen van het front dat hier in de Eerste Wereldoorlog liep. Italiaanse *alpini* en Oostenrijkse keizerlijke jagers leverden hier toen zware gevechten.

Ontelbare **klettersteigen** en **wandelpaden** doorkruisen het schitterende landschap rondom de vier **natuurparken** ‘Fanes-Sennes-Braies/Fanes-Sennes-Prags’, ‘Puez-Odle/Puez-Geisler’, ‘Dolomiti di Sesto/Sextner Dolomiten’ en ‘Sciliar-Catinaccio/Schlern-Rosengarten’.

’s Winters maakt **Dolomiti SuperSki**, het grootste samenwerkingsverband op skigebied ter wereld, van de Dolomieten één groot skigebied met 1200 km piste.

Op cultureel gebied maakt u kennis met de **Ladiniërs**. Zij spreken Ladinisch, de derde officiële taal van Zuid-Tirol naast het Duits en Italiaans. De oude boerderijen in de zogenoemde **viles** (gehuchten bestaande uit enkele boerderijen) getuigen van de harde strijd om het dagelijkse bestaan, die de bergboeren in de afgelegen en afgesloten Dolomietendalen moesten voeren. De dalen zijn wijd en zijd bekend geworden door het **traditionele handwerk**, zoals de houtsnij kunst in het dal Val Gardena/Gröden, en de aanwezigheid van enkele **sterrenrestaurants** in Alta Badia (4 Michelinsterren, verdeeld over 3 restaurants). De **Alpe di Siusi/Seiser Alm** aan de westelijke rand van de Dolomieten is de grootste alpenweide van Europa (oppervlak: 8.000 voetbalvelden) en een populair wandel-, langlauf- en skigebied.

Bezienswaardigheden onderweg & informatie

Dolomietenpassen: De ‘grote Dolomietenronde’ begint in de stad Bolzano/Bozen en loopt over de Karerpas, het Pordoijoch, de Falzaregopas, Cortina en de Tre Crocipas naar het dorp Dobbiaco/Toblach. De route kan ook in deeltappes met de fiets, mountainbike of bus worden afgelegd. ’s Winters biedt de ‘Sellaronda’-skironde de mogelijkheid vier Dolomietenpassen op de ski’s en met behulp van skiliften te bedwingen.

Koraalriffen: In het bezoekerscentrum Fanes-Sennes-Braies in het dorp San Vigilio di Marebbe/St. Vigil in Enneberg (zie punt 1 op de kaart) kunt u terecht voor informatie over het ontstaan van de Dolomieten en kunt u fossielen en het skelet van een holenbeer bezichtigen

Sagencyclus: De sagen over de Dolomieten zijn overgeleverde mythen waarin de bleke kleur van de Dolomieten en natuurverschijnselen zoals het oplichten van de bergen in de avondzon worden verklaard.

Front in de Eerste Wereldoorlog: De Bergjager-skironde is een eendaagse tocht langs het voormalige Dolomietenfront. U legt de ronde af op de ski’s, met behulp van skiliften en skibussen.

Klettersteigen: Het bergpad Oskar Schuster-Steig (2) brengt u naar de top van de 2.964 m hoge berg Sasso Piatto/Plattkofel. Voor de 800 hoogtemeters heeft u wel enig uithoudingsvermogen nodig, maar het uitzicht is de moeite meer dan waard: vanaf de top ontvouwt zich een van de mooiste panorama's van de Dolomieten.

Wandelpaden: De 'Naturonda' (3) is een ca. 40 minuten durende rondwandeling langs bijzondere plaatsen in het landschap rondom het Sellamassief. De wandeling begint op de bergpas Passo Sella/Sellajoch en voert van de Comici-berghut door de zogenoemde 'stenen stad', een bizar rotslandschap.

Natuurparken: Het wandelpad Adolf Munkel-Weg (4) loopt door het natuurpark Puez-Odle. De rondwandeling begint in het dal Val di Funes/Villnösstal bij de Malga Zans/Zanser Alm en voert onderlangs de imposante pieken van de Odle.

Dolomiti Superski: Het grootste samenwerkingsverband op skigebied ter wereld ontsluit het hele Dolomietengebied met één skipas die geldig is voor 12 skigebieden met in totaal 1200 kilometer piste.

Ladiniërs: Het Ladinisch Museum in het dorp San Martino in Badia/St. Martin in Thurn (5) is gewijd aan de geschiedenis en cultuur van de Ladinischsprekende (een Reto-Romaanse taal) bevolking van de Dolomietendalen.

Viles: De afgelegen gehuchten met enkele boerderijen in het dal Val Badia/Gadertal zijn een ideale bestemming voor een fietstocht. Onze tip: fiets van La Villa/Stern (6) naar de viles Verda en het meer Lago di Sompunt/Sompunt See.

Traditioneel handwerk: Galerie Unika in het dal Val Gardena/Gröden (7) biedt ca. 60 beeldhouwers, kunstdraaiers en vergulders de mogelijkheid zichzelf en hun werk te presenteren. Dagelijks kunnen bezoekers over de schouder van een van de kunstenaars meekijken. Elk jaar vindt begin september de beeldhouwkunsttentoonstelling Unika plaats, waarbij alle kunstenaars hun nieuwste werk voorstellen.

Sterrenrestaurants: In Alta Badia vindt u op een klein oppervlak drie restaurants die met in totaal vier Michelinsterren zijn gewaardeerd: restaurant St. Hubertus** en restaurant La Siriola* in San Cassiano/St. Kassian (8), restaurant Stüa de Michil* in Corvara.

Alpe di Siusi/Seiser Alm: Tijdens een arrensletocht over de Alpe di Siusi kunt u de grootste alpenweide van Europa (9) comfortabel en warm ingepakt verkennen.



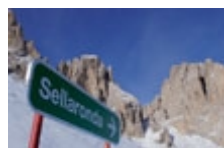
Skiën in de Dolomieten



Unika in Val Gardena



Wandelen



Skironde „Sellaronda“

Dag 2: BOLZANO/BOZEN EN OMGEVING

Stedelijke cultuur en goede wijn



De Zuid-Tirolse hoofdstad **Bolzano/Bozen** ligt midden tussen de wijnbergen. Vanuit de stad heeft u een adembenemend uitzicht op het Dolomietenmassief van de **Catinaccio/Rosengarten**. De middeleeuwse stadskern vormt een fraai contrast met de rationalistische architectuur van de **moderne tijd**. De **twee taalgroepen** zorgen niet alleen voor een veelzijdig stadsbeeld, maar drukken ook hun stempel op de cultuur en de keuken. **Pasta en knoedels** staan op de menukaart gebroederlijk naast elkaar, terwijl men op de pleinen van de Italiaanse koffiecultuur geniet. De bekendste inwoner van Bozen is **Ötzi**, de gletsjermummie die in het Archeologisch Museum bezichtigd kan worden. Er zijn drie **kabelbanen** naar de hooggelegen plateaus rondom de stad waarmee de stadsbewoners de zomerse hitte kunnen ontvluchten. In het stadsgebied worden twee van de drie **inheemse druivenrassen** verbouwd: de Lagrein in Gries en de Vernatsch (ital. Schiava) in Santa Maddalena/St. Magdalena. Ten zuiden van de stad begint de '**Südtiroler Weinstrasse/Strada del vino**' die naar de bekende **Lago di Caldaro/Kalterer See** leidt, het warmste zwemmeer van de Alpen.

Hoewel Zuid-Tirol een van de kleinste wijnbouwgebieden van Italië is, weten de wijnen tal van **onderscheidingen** in de wacht te slepen. 98% van het wijnbouwgebied brengt DOC-geclassificeerde wijnen voort. De Zuid-Tirolse wijnen smaken overigens in een exquisite restaurant even goed als in de skihut.

Verschillende **skigebieden**, waaronder Obereggen en Corno del Renon/Rittnerhorn, zijn vanuit Bolzano snel bereikbaar.

Bezienswaardigheden onderweg & informatie

Bolzano/Bozen: In de provinciehoofdstad Bolzano stuiten de drie voertalen en culturen van Zuid-Tirol het duidelijkst op elkaar. Een stadswandeling voert door de middeleeuwse stadskern naar het Archeologisch Museum met Ötzi, de man uit het ijs, en eindigt met een cappuccino op de *piazza*.

Catinaccio/Rosengarten: Het Dolomietenmassief (10) is beroemd vanwege de rozerode kleur waarin het 's avonds oplicht. De naam is afkomstig van de sage over dwergkoning Laurin die hier een rozentuin (Duits: Rosengarten) aanlegde.

Moderne tijd: De afgelopen eeuw werd het stadsbeeld bepaald door monumentale gebouwen die zijn opgetrokken in de rationalistische architectuur uit de fascistische tijd (Monumento alla Vittoria/Siegesdenkmal, Piazza Tribunale/Gerichtsplatz, Corso Libertà/Freiheitsstrasse). Een voorbeeld van de huidige architectuur is het nieuwe gebouw van het Museion, het Museum voor Moderne en Hedendaagse Kunst, vlakbij het stadscentrum.

Twee taalgroepen: Voor 73% van de inwoners van Bolzano/Bozen is het Italiaans de voertaal. Ze wonen hoofdzakelijk in de nieuwere stadswijken die na de annexatie door Italië zijn ontstaan. In de oude stadswijken Gries, Centro/Bozen Dorf en Rencio/Rentsch woont voornamelijk het Duitstalige deel van de bevolking (26 %). De meertaligheid drukt ook haar stempel op het wetenschappelijke en culturele leven. De Vrije Universiteit Bolzano was de eerste drietalige universiteit van Europa.

Pasta en knoedels: De laatste decennia heeft de mediterrane keuken een grote invloed uitgeoefend op de oorspronkelijk alpiene keuken van Zuid-Tirol. Op de menukaart staan pasta, pizza en risotto naast knoedels en apfelstrudel.

Ötzi: De wereldberoemde ijsmummie werd in 1991 op een gletsjer ontdekt. De mummie en de bij hem gevonden voorwerpen liggen in het Archeologisch Museum in Bolzano (11) tentoongesteld.

Kabelbanen: Er zijn drie kabelbanen die de inwoners en toeristen vanuit het stadscentrum van Bozen naar de omringende plateaus Renon/Ritten, San genesio/Jenesien en Colle/Kohlern brengen. De Kohlerer-kabelbaan "La funivia del Colle" (12) is meer dan 100 jaar oud en daarmee de oudste voor personenvervoer geschikte kabelbaan ter wereld. De inwoners van Bolzano nemen sinds jaar en dag de kabelbaan voor een uitstapje naar een populaire bestemming en om naar hun zomerverblijven te gaan.

Inheemse druivenrassen: Lagrein, Schiava/Vernatsch en Gewürztaminer zijn inheemse, Zuid-Tirolse druivenrassen. De Lagrein wordt voornamelijk in het Bozener stadsdeel Gries verbouwd, de Vernatsch in St. Magdalena en bij de Lago di Caldaro/Kalterer See. De Gewürztaminer gedijt in alle Zuid-Tirolse wijnbouwgebieden.

'Weinstrasse': De dorpen rond Bolzano en in de omgeving van de Lago di Caldaro/Kalterer See liggen in het bekendste wijnbouwgebied van Zuid-Tirol. De Zuid-Tirolse 'Weinstrasse' verbindt deze plaatsjes en loopt van Nalles/Nals in het noorden via Bolzano en Caldaro/Kaltem naar Salorno/Salurn in het zuiden.

Lago di Caldaro/Kalterer See: De Lago di Caldaro is het warmste zwemmeer (13) van de Alpen. Langs de oevers van het meer wordt de gelijknamige wijn op basis van Vernatsch-druiven verbouwd.

Onderscheidingen: Zuid-Tirolse wijnen vallen jaarlijks in de prijzen. De hoogste classificatie die de gerenommeerde Italiaanse wijngids 'I vini d'Italia' elk jaar verleent, is de 'Tre Bicchieri/Drei Gläser' (Drie glazen). In 2008 viel die eer aan 22 Zuid-Tirolse wijnen te beurt.

Skigebieden: De skigebieden Obereggen en Alpe di Siusi/Seiser Alm (samenwerkingsverband Dolomiti Superski), Corno del Renon/Rittnerhorn en Sarentino/Reinswald (samenwerkingsverband Ortler Skiarena) liggen in de omgeving van Bolzano (max. 40 min. rijden).



Lago di Caldaro



Merano&bergen



Aperitief op de piazza



Museion in Bolzano

Dag 3: MERANO/MERAN EN OMGEVING

Mediterrane flair met uitzicht op de gletsjers



De stad **Merano** met zijn Jugendstilarchitectuur en subtropische **promenades** is omringd door talloze **kastelen, burchten en landgoederen**. Terwijl rondom de stad palmen, cipressen en olijfbomen groeien, verrijzen in het noorden de bergen van de Gruppo di Tessa/**Texelgroep**. De met sneeuw bedekte toppen onderstrepen nog eens de gunstige alpiene ligging van Meran met de vele wandel- en skimogelijkheden in de directe omgeving.

Waar ooit **keizerin Sissi** verbleef, strekken zich vandaag de dag de botanische tuinen van kasteel Trautmannsdorff uit. De nieuwe **thermen** midden in het stadscentrum trekken veel bezoekers die op zoek zijn naar rust en ontspanning of de architectuur willen bewonderen.

Ten westen van Merano ligt de **Val Venosta/Vinschgau**, een breed dal dat in trek is bij toeristen vanwege de nieuwe spoorlijn **Ferrovía della val Venosta/Vinschgerbahn** en het uitgebreide fietspadennetwerk. Karakteristiek voor de Vinschgau zijn de uitgestrekte appelboomgaarden en de nabijgelegen gletsjers van de Ortlergroep in het **Nationaal Park Stelvio/Stilfserjoch**. Het brede dal loopt door tot aan de Passo Resia/Reschenpas op de grens met Oostenrijk. Langs de zogenoemde '**waale**', oude wateraders die deel uitmaken van een uniek eeuwenoud irrigatiesysteem, kunt u schitterend wandelen. **Glörenza/Glurns** is het kleinste stadje van de Alpen. De volledig behouden gebleven stadsmuur en de **romaanse kerken** in de omgeving getuigen van een bewogen verleden.

In de **Ortler Skiarena**, een samenwerkingsverband van 16 gezinsvriendelijke skigebieden, kunnen wintersportliefhebbers vrijwel het hele jaar door terecht (gletsjerskigebied Val Senales/Schnalstal).

Bezienswaardigheden onderweg & informatie

Merano/Meran: Sinds de tijd van de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie is de stad populair bij mensen die op zoek zijn naar rust en ontspanning. In het mediterrane microklimaat gedijen de palm- en olijfbomen prima. De omringende bergen zijn een eldorado voor wandelaars, terwijl wellnessliefhebbers zich kunnen ontspannen in de nieuwe thermen.

Promenades: Vroeger heeft men rond de stad Merano wandelpaden aangelegd waarover de kuurgasten uitgebreid konden flaneren. De promenades zijn aan weerszijden omzoomd met subtropische vegetatie, zoals palmen en cactussen.

Kastelen, burchten en landgoederen: Burggrafnamt is de naam van de streek rond Merano, een naam die dit gebied te danken heeft aan de ontelbare kastelen en burchten die hier staan. De graven van Tirol bezaten hier hun gelijknamige stamslot (Castel Tirolo/Schloss Tirol) (14), waarin tegenwoordig het streekmuseum is gevestigd.

Gruppo di Tessa/Texelgroep: Het natuurpark Gruppo di Tessa ten noorden van Merano leent zich uitstekend voor mooie wandelingen. Door dit unieke natuurgebied loopt de Meraner Höhenweg, een 4- tot 6-daagse bergwandelroute waarbij u kunt overnachten in berghutten.

Keizerin Sissi: De Oostenrijkse keizerin heeft een aantal keren de winter in het milde Merano doorgebracht. In kasteel Castel/Schloss Trauttmansdorff (15), haar toenmalige verblijfplaats, is tegenwoordig het Zuid-Tirolse Toerismemuseum gehuisvest. In het park heeft men een botanische tuin aangelegd.

Thermen: De nieuwe designthermen in het stadscentrum hebben in 2005 hun deuren geopend en zijn een wellness-centrum, park en fitnessstempel in één.

Val Venosta/Vinschgau: Het landschap in het westen van Zuid-Tirol wordt gekenmerkt door indrukwekkende gletsjers. Op de droge zuidhellingen (Sonnenberg) heeft zich een karakteristieke fauna weten te ontwikkelen. De romaanse cultuur heeft haar stempel op de dorpjes in dit dal gedrukt.

Ferrovía della val Venosta/Vinschgerbahn: De spoorlijn dateert uit de tijd van de Oostenrijks-Hongaarse Dubbelmonarchie en werd enkele jaren geleden weer in bedrijf genomen. Naast de spoorlijn loopt ook een fietspad. Moderne panoramawagons en een combiticket voor de trein&fiets hebben van de Vinschgau een populaire bestemming gemaakt.

Nationaal Park Stelvio/Stilfserjoch: Het Zuid-Tirolse Nationale Park (16) is een paradijs voor natuurliefhebbers. In de hoogste regionen van de Ortles-/Ortergroep leven steenbokken en lammergieren.

'Waale': Van oudsher valt er in de Val Venosta weinig regen. Daarom construeerden de boeren eeuwen geleden een ingenieus irrigatiesysteem waarmee ze hun velden met gletsjerwater konden bevoeien. Langs deze kanalen, de zogenoemde 'waale', legden ze paden aan om onderhoudswerkzaamheden te vergemakkelijken. Tegenwoordig zijn deze 'waalwege' (17) populaire wandelpaden, zoals de Algunder Waalweg.

Glorenza/Glurns: De miniaturstad (18) met de intacte stadsmuur neemt u mee op een reis naar het verleden.

Romaanse kerken: In de Val Venosta is het aantal romaanse bouwwerken bijzonder groot. Tot de mooiste die uit deze tijd bewaard zijn gebleven, behoren het San Procolo/St. Prokulus-kerkje in Naturns en de San Benedetto/St. Benedikt-kerk in Malles/Mals.

Ortler Skiarena: 16 gezinsvriendelijke skigebieden in de Val Venosta en daarbuiten zijn een samenwerkingsverband aangegaan met als groot voordeel dat ze met 1 skipas toegankelijk zijn.



Waalweg



Castel Trauttmansdorff



Skigebied Senales



Castel Tirolo